

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№3

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNINI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNINI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELINI	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'O'SHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOBİ: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDAGI AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI.....	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Diilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI.....	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR.....	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnoz Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiztdinovna	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI.....	224
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEKANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOPMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'ymurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Хамраев Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliiddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кызы	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIYAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafroz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIYAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abdvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIYAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQRISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
<i>Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva</i>	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
<i>U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev</i>	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
<i>Зайналов Ж.Р., Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.</i>	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATSION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI.....	561
<i>Nasriddinov Zaynobbiddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdulnosirovich</i>	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
<i>Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li</i>	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
<i>O'rinov Komiljon Kozimovich</i>	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
<i>Meliyev X.T.</i>	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
<i>Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar</i>	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
<i>Ismailova Gulruh Faxriddinovna</i>	
HUDUDLARDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
<i>Azlarova Mushtariybegim Abror qizi</i>	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
<i>Bozorova Ozoda Raximovna</i>	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
<i>Razikov Ulug'bek Zaripovich</i>	
QURILISHDA INNOVATSION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
<i>B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov</i>	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
<i>Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна</i>	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
<i>Qosimova Nodira Saidovna</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA).....	627
<i>Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich</i>	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	

QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI

Suyunova Dilnoza Mexridin qizi

Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti

dilnozasuyunova9811@gmail.com

0009-0001-6830-1083 ORCID

Annotatsiya. Mazkur maqola biznes jarayonlarini modellashtirishning nazariy-uslubiy asoslarini chuqur o'rganishga bag'ishlangan. Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan biznes jarayonlarini to'g'ri tashkil etish, ularni tahlil qilish va modellashtirish darajasiga bog'liqdir. Maqolada biznes jarayonlari tushunchasi, ularning iqtisodiy ahamiyati, modellashtirish metodlari hamda zamonaviy boshqaruv tizimlarida qo'llanishi keng yoritilgan.

Tadqiqot jarayonida biznes jarayonlarini modellashtirishning asosiy metodologik yondashuvlari, jumladan BPM (Business Process Management), biznes jarayonlarini qayta tashkil etish (Business Process Reengineering), tizimli yondashuv hamda raqamli transformatsiya konsepsiyalari tahlil qilindi. Shuningdek, BPMN diagrammalari, UML modellari va boshqa grafik vositalarning amaliy qo'llanilish imkoniyatlari ko'rib chiqildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, biznes jarayonlarini modellashtirish korxonalarda boshqaruv samaradorligini oshirish, resurslardan foydalanishni optimallashtirish, strategik qarorlar qabul qilish jarayonini takomillashtirish hamda tashkilotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: biznes jarayoni, modellashtirish, BPM, biznes tahlili, boshqaruv samaradorligi, raqamli transformatsiya, axborot tizimlari, biznes jarayonlarini optimallashtirish.

Abstract. This article is devoted to an in-depth study of the theoretical and methodological foundations of business process modeling. In the context of the digital economy, the efficiency of enterprise activities largely depends on the proper organization, analysis, and modeling of business processes. The article comprehensively examines the concept of business processes, their economic significance, modeling methods, and their application in modern management systems.

The research analyzes the main methodological approaches to business process modeling, including Business Process Management (BPM), Business Process Reengineering (BPR), the systems approach, and digital transformation concepts. In addition, the practical application of BPMN diagrams, UML models, and other graphical tools is considered.

The results of the study demonstrate that business process modeling plays a significant role in improving management efficiency, optimizing resource utilization, enhancing strategic decision-making processes, and increasing the competitiveness of organizations.

Keywords: business process, modeling, BPM, business analysis, management efficiency, digital transformation, information systems, business process optimization.

Аннотация. Данная статья посвящена углублённому изучению теоретико-методологических основ моделирования бизнес-процессов. В условиях цифровой экономики эффективность деятельности предприятий во многом зависит от правильной организации, анализа и моделирования бизнес-процессов. В статье подробно рассматриваются сущность бизнес-процессов, их экономическое значение, методы моделирования, а также их применение в современных системах управления.

В ходе исследования проанализированы основные методологические подходы к моделированию бизнес-процессов, включая управление бизнес-процессами (BPM), реинжиниринг бизнес-процессов (BPR), системный подход и концепции цифровой трансформации. Также рассмотрены возможности практического применения BPMN-диаграмм, UML-моделей и других графических инструментов.

Результаты исследования показывают, что моделирование бизнес-процессов играет важную роль в повышении эффективности управления, оптимизации использования ресурсов, совершенствовании процесса принятия стратегических решений и повышении конкурентоспособности организации.

Ключевые слова: бизнес-процесс, моделирование, BPM, бизнес-анализ, эффективность управления, цифровая трансформация, информационные системы, оптимизация бизнес-процессов.

KIRISH

Turizm sohasi bugungi kunda iqtisodiyotning drayver sohaliridan biri hisoblanib kelmoqda. Ushbu soha iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanishda muhim ahamiyat kasb etadi. U nafaqat yalpi ichki mahsulot hajmi balki mahalliy aholining turmush tarzi, atrof muhitning yaxshilanishi, tabiiy va madaniy me'rosni saqlashga turtki bo'ladi. Turizm industriyasining rivojlanishi infratuzilmaning ham rivojlanishiga yordam beradi.[1]

Qashqadaryo viloyati o'zining betakror tabiiy-geografik joylashuvi va boy resurslari bilan O'zbekiston turizm xaritasida alohida o'ringa ega. Hududda Hisor tog'tizmalari, Sechankol va Tallimarjon suv omborlari, Kitob davlat geologik qo'riqxonasi kabi noyob obyektlarning mavjudligi ekologik va barqaror turizmni rivojlantirish uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi[2]. Bugungi kunda viloyatdagi tabiiy salohiyatdan unumli foydalanib, uni xalqaro turizm bozoriga integratsiyalash dolzarb ilmiy va amaliy vazifa hisoblanadi.

Ushbu maqoladan ko'zlangan asosiy maqsad Qashqadaryo viloyatining turistik resurslarini tizimli tahlil qilish, uning hududiy iqtisodiyotdagi samaradorligini baholashdan iborat. Tadqiqot jarayonida statistik tahlil, qiyosiy-geografik va hududiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Mazkur metodlar orqali viloyatdagi turistlar tashrifi dinamikasi, joylashtirish vositalari quvvati va tabiiy resurslarning rekreatsion sig'imini aniq raqamlar asosida baholash imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Qashqadaryo viloyatining turistik salohiyatini o'rganish bugungi kunda muhim ilmiy tadqiqot obyektlaridan biri hisoblanadi. Bu nafaqat turizm sohasi uchun balki turizm geografiyasi va rekreatsion resurslarni boshqarish yo'nalishlarida ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Hududning tabiiy resurslari, tarixiy-madaniy merosi va turizm infratuzilmasi turizm industriyasini rivojlantirishda muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli turizm resurslarini baholash, hududiy turizmni rivojlantirish hamda turizm infratuzilmasini takomillashtirish masalalari ko'plab ilmiy tadqiqotlarda tahlil qilingan.

Jumladan, I.S. Tuxliyev va B.Sh. Safarovlar [3] o'z tadqiqotlarida turizm sohasini hududiy tashkil etish va turizm bozorini modellashtirishni tahlil qilganlar. Ushbu tadqiqot ishlarida Qashqadaryo vas hu kabi tabiiy va madaniy merosga boy hududlarda turizm klasterlarini shakllantirish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishish nazariy jihatdan asoslab berilgan. Bundan tashqari mintaqaning turistik imkoniyatlarini tabiiy-geografik jihatdan baholashda Q.S. Yarashev [4] tomonidan taklif etilgan landshaft-funksional yondashuv alohida ahamiyatga ega. Muallif tadqiqotlarida Qashqadaryo havzasining landshaft strukturasi 332 km masofaga cho'zilgan mikroparagenetik majmualardan iborat ekanligi, bu esa hududda ekoturizmning turli shakllarini rivojlantirish uchun tabiiy baza bo'lib xizmat qilishi ko'rsatilgan. Ayniqsa, Janubiy O'zbekistonning o'ziga xos quruq subtropik iqlimi va tog'oldi landshaftlarining geoeologik holati turistik marshrutlarni optimallashtirishda asosiy determinant sifatida baholanadi. Shu bilan birga, agrolandshaftlardagi antropogen o'zgarishlar va yerlarning sho'rlanish darajasi hududda barqaror turizmni tashkil etishda geoeologik vaziyatni hisobga olish zarurligini belgilaydi. O'zbekiston Respublikasining turizm sohasidagi davlat siyosati ham hududiy rivojlanishning huquqiy asosi bo'lib xizmat qilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-apreldagi PQ-135-sonli qarori [5] viloyatda turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilish va yangi turistik yo'nalishlarni (ziyorat, etno va ekoturizm) tashkil etish uchun asosiy drayver bo'ldi.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyatida turizm resurslari yetarli bo'lsa-da, ularni klaster usulida boshqarish va xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga yetkazish bo'yicha ilmiy-amaliy izlanishlarni davom ettirish dolzarb hisoblanadi [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida Qashqadaryo viloyatining tabiiy turistik resurslarini tizimli baholash uchun qiyosiy-geografik va hududiy tahlil metodlaridan keng foydalanildi. Mintaqadagi turistlar oqimi va infratuzilma

imkoniyatlarini o'rganishda so'nggi yillardagi rasmiy ma'lumotlar asosida statistik tahlil usullari qo'llanildi. Shuningdek, tabiiy resurslarning rekreatsion quvvatini aniqlashda hududning landshaft xususiyatlari va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari o'zaro qiyoslandi. Tadqiqotda qo'llanilgan ushbu yondashuvlar viloyatning turistik salohiyatini aniq raqamlar va tahliliy xulosalar orqali yoritib berishga xizmat qildi. Mazkur metodologik asoslar mintaqa turizmini rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qashqadaryo viloyatining turistik salohiyatini baholashda hududga tashrif buyuruvchilar oqimi va sohaga oid iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'zgarish dinamikasini tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Viloyatda keyingi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida nafaqat mahalliy, balki xalqaro turizm bozori bilan integratsiyalashuv jarayoni jadallashmoqda. Ayniqsa, hududiy tabiiy resurslardan foydalanish darajasining ortishi joylashtirish vositalari sig'imi va xizmatlar eksportining kengayishiga xizmat qilmoqda. Quyidagi 1-jadvalda viloyat turizm sohasining 2022–2024-yillardagi asosiy statistik ko'rsatkichlari dinamikasi aks ettirilgan (1-jadval).

1-jadval.

Ko'rsatkichlar	2022-y.	2023-y.	2024-y.
Jami turistlar soni	1538687	2101300	2942963
Shundan xorijiy turistlar (%)	3,46%	10,58%	24,33%
Joylashtirish vositalari soni (birlik)	296	328	365
Valyuta tushumi (mln US dollar)	11.3	44.9	155.8

Qashqadaryo viloyatida turizm sohasining asosiy ko'rsatkichlari dinamikasi¹

Jadvalda keltirilgan statistic ma'lumotlarga tayanib shuni aytishimiz mumkinki, tahlil qilinayotgan uch yillik davrda Qashqadaryo viloyatiga tashrif buyurgan jami sayyohlar soni 1,5 mln.dan 2,9 mln.ga ortgan bu esa qariyb ikki barobar ko'rsatkichni tashkil qilmoqda. Eng e'tiborli jihatlaridan biri, xorijiy sayyohlarning ulushi 3,46 foizdan 24,33 foizga o'sgan. Bu raqamlar o'z navbatida viloyatga xorijiy tashrif buyuruvchilarning qiziqishlari ortib borayotganidan dalolat beradi. Iqtisodiy nuqtayi nazardan olib qaraydigan bo'lsak eng katta siljish valyuta tushumlarida ko'zga tashlangan. Agar 2022-yilda turizm xizmatlari eksportidan tushgan daromad 11,3 mln dollarni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 13,7 barobardan ziyod o'sib, 155,8 mln dollarga yetdi. Bunday keskin o'sishni hududda xizmatlar sifatining oshishi va joylashtirish vositalarining (mehmonxonalar, mehmon uylari va hostellar) 296 tadan 365 taga ko'paygani bilan izohlash mumkin. Xulosa qilib aytganda, statistik raqamlar viloyatning tabiiy salohiyati real iqtisodiy samaraga aylanayotganini ko'rsatmoqda.

Qashqadaryo viloyatining rekreatsion hududlari turizmni rivojlantirishda muhim resurs bazasi hisoblanadi. Hududlarda mavjud tabiiy va antropogen resurslardan foydalanish darajasini baholash, ularning rekreatsion sig'imi va amaldagi o'zlashtirilish holatini aniqlash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega (2-jadval).

2-jadval.

Rekreatsion zona	Asosiy resurslar	Kunlik sig'im (kishi/kun)	Amaldagi foydalanish (%)
Miraki (Shahrisabz)	Tog'-o'rmon, iqlimiy, gidrologik	3 500	75
Bashir (Kitob)	Archa o'rmonlari, ekoturizm, ziyorat	1 000	55
Katta Langar (Qamashi)	Kanyon, g'orlar, tarixiy obyektlar	600	40
Maydanak (Qamashi)	Baland tog', ilmiy (observatoriya)	200	25
Suvtushar sharsharasi	Sharshara, bioxilma-xillik	700	50

Qashqadaryo viloyati rekreatsion zonalarining sig'imi va ulardan foydalanish darajasi²

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, hududlar kesimida rekreatsion resurslardan foydalanish darajasi bir xil emasligi kuzatiladi. Eng yuqori foydalanish ko'rsatkichi Miraki rekreatsion zonasida qayd etilib, bu hududda turistik infratuzilmaning nisbatan rivojlanganligi va transport qulayligi bilan izohlanadi.

Bashir va Suvtushar hududlarida o'rtacha darajadagi foydalanish kuzatilib, bu yerda ekoturizm va tabiiy turizm imkoniyatlari mavjud bo'lsa-da, ularning to'liq o'zlashtirilmaganligi aniqlanadi. Katta Langar zonasida

1 Qashqadaryo viloyat turizm boshqarmasi hisobotlarini asosida muallif ishlanmasi.

2 Hududiy statistic ma'lumotlar asosida muallif tomonidan tuzilgan

foydalanish darajasi nisbatan past bo'lib, bu hududda infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Eng past ko'rsatkich Maydanak rekreatsion zonasida qayd etilgan bo'lib, bu holat hududning ilmiy yo'nalishga ixtisoslashgani hamda ommaviy turizm uchun cheklangan imkoniyatlarga ega ekanligi bilan izohlanadi. Umuman olganda, mavjud rekreatsion salohiyatdan to'liq foydalanilmayotgani hududda turizm infratuzilmasini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tahlillar natijalari Qashqadaryo viloyatida turizm sohasining so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlanib borayotganini ko'rsatadi. Xususan, statistik ma'lumotlar tahlili turistlar umumiy sonining ortib borayotgani, xorijiy turistlar ulushining izchil kengayayotgani hamda turizm xizmatlaridan olinayotgan valyuta tushumlarining keskin oshayotganini tasdiqlaydi. Bu esa hududda turizmga bo'lgan talabning ortib borayotganini va sohaning iqtisodiy ahamiyati tobora kuchayib borayotganini anglatadi. Shu bilan birga, joylashtirish vositalari sonining ham o'sishi xizmat ko'rsatish infratuzilmasining asta-sekin kengayayotganidan dalolat beradi.

Biroq rekreatsion zonalar kesimida olib borilgan tahlillar mazkur ijobiy o'sish ko'rsatkichlari hududning mavjud tabiiy va turistik salohiyatidan to'liq foydalanilayotganini anglatmasligini ko'rsatmoqda. Xususan, Miraki kabi ayrim mashhur rekreatsion hududlarda foydalanish darajasi nisbatan yuqori bo'lsa-da, boshqa hududlarda, jumladan Maydanak, Katta Langar va qisman Bashir zonalarida bu ko'rsatkich ancha past darajada qolmoqda. Bu esa hududlar o'rtasida turizm rivojlanishining nomutanosibligini yuzaga keltirib, mavjud resurslardan samarali foydalanish darajasini cheklab qo'ymoqda. Mazkur holatni chuqurroq tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, past o'zlashtirilgan hududlarda turizm infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, viloyatda turizmni rivojlantirishning keyingi bosqichida asosiy e'tiborni nafaqat turistlar sonini oshirishga, balki mavjud rekreatsion resurslardan kompleks va muvozanatli foydalanishni ta'minlashga qaratish maqsadga muvofiqdir. Ayniqsa, kam o'zlashtirilgan hududlarda infratuzilmani rivojlantirish, ularning funksional yo'nalishini aniq belgilash va turistik mahsulot sifatida shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Masalan, Maydanak hududida ilmiy va astroturizmni rivojlantirish, Katta Langar zonasida ekstremal va speleoturizm yo'nalishlarini kengaytirish, Bashir hududida esa ekoturizm va ziyorat turizmini uyg'unlashtirish orqali ushbu zonalarining jozibadorligini oshirish mumkin.

Bundan tashqari, rekreatsion hududlarni samarali rivojlantirishda zamonaviy marketing mexanizmlaridan keng foydalanish, xususan raqamli platformalar orqali targ'ibotni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, xususiy sektor ishtirokini kengaytirish, investitsiyalarni faol jalb qilish hamda davlat-xususiy sheriklik asosida yangi turizm obyektlarini yaratish mavjud muammolarni bartaraf etishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Mahalliy aholini turizm jarayonlariga jalb etish, xususan, oilaviy mehmon uylari, milliy hunarmandchilik va agro-turizm xizmatlarini rivojlantirish esa hududlarda iqtisodiy faollikni oshirish bilan birga turistik tajribaning boyishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, Qashqadaryo viloyatida turizm sohasining hozirgi rivojlanish darajasi yuqori salohiyat mavjudligini ko'rsatmoqda, biroq ushbu salohiyatdan to'liq va samarali foydalanish uchun tizimli yondashuv zarur. Rekreatsion zonalarining muvozanatli rivojlanishini ta'minlash, infratuzilmani takomillashtirish va turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish orqali hududda turizmni barqaror rivojlantirish hamda uning iqtisodiyotdagi ulushini yanada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Alimova, M. T. (2017). Mintaqaviy turizm bozorining shakllanishi va rivojlanishi [The formation and development of the regional tourism market]. Iqtisodiyot nashriyoti. <http://e-kutubxona.uz/books/mintaqaviy-turizm-bozorining-shakllanishi-va-rivojlanishi>
2. Nazarov, A. Y. (2021). Qashqadaryo viloyatining rekreatsiya va turizm salohiyatini hududiy tashkilotish masalalari [Issues of regional organization of recreation and tourism potential of Kashkadarya region]. O'zbekiston Geografiya jamiyati axboroti, 58, 124–128. <https://scholar.google.com/scholar?q=Qashqadaryo+viloyatining+rekreatsiya+va+turizm+salohiyati>
3. Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Tursunova M.S. Turizm iqtisodiyoti: Darslik. – Toshkent: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2021. – 352 b.
4. Yarashev Q.S. Janubiy O'zbekiston landshaftlari. Monografiya. – Samarqand: "SamDCHTI" nashriyoti, 2024. – 193 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-apreldagi "Respublikaning turizm salohiyatini jadal oshirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada ko'paytirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-135-son qarori // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi (lex.uz).
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. Qashqadaryo viloyatining statistik yilnomasi: Statistik to'plam. – Qarshi, 2024. – 165 b.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100